

**Государственная итоговая аттестация по образовательным программам
основного общего образования в форме основного государственного экзамена
(ОГЭ)**

Контрольный измерительный материал для проведения в 2019 году
основного государственного экзамена
по МАРИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

подготовлен кафедрой марийской филологии и культурологии
ГБУ ДПО Республики Марий Эл «Марийский институт образования»

Паша радамым умылтарымаш

Экзамен паша кок ужаш гыч шога: диктантым возымаш, диктант текст почеш грамматический паша-влакым шуктымаш.

Тичмаш экзамен пашалан 150 минут пуалтеш.

Диктантым «Бланк ответов» вашмут бланкеш возыман.

Диктант текст кум гана лудалтеш. Икымше гана лудмо годым нимомат возыман огыл, текстын содержанияжым, абзац шотым эскерыман. Кокымшо гана лудмо годым диктант возалтеш. Кумшо гана лудмаш түрлө экшыкым төрлаш йöным ышта.

Экзамен пашан кокымшо ужашыже диктант текст почеш ышталтеш. Тидым куштылгынак ышташ манын, текстыште ойлончо-влакын чотыштым карандаш дене палемдыман. Чылаже лу заданий пуалтеш. Нине заданийлаште вашмут-влак ик шомак (але икмыняр шомак), цифр (але буква) дене ончыкталтыт. Нуным кажне заданий почеш вашмутлан ойырымо вереш палемдыман.

Вашмутым йонылыш палемдыме гын, тудым удыралаш, чын вариантым возаш күлеш.

Пашам ыштыме годым черновиным кучылташ лиеш. Черновикиште возымо паша аклыме годым шотыш огеш налалт.

Заданий-влакым ыштыме почеш налме балл-влак ушалтыт. Пуымо паша-влакым сайын шукташ да шукарак баллым погаш тыланена.

Пашада ушныжо!

Диктант

1. Шошо кече. 2. Могай тудо куатле, поро! 3. Арам огыл дыр кугезына-влак тудлан курым-курымла дене вуйым савеныт, «кече – ава, кече – илыш» маныныт.

4. Тений эр шошо кечым, ош куэн нарашта капше пелен энертен, Сукырэнгер чонгаште вашлийым. 5. Могай тудо поро чуриян, чевер. 6. Ала-могай татыште Курыкйымал чодыра шенгеч пörдын-модын лектат, кундем мучко ныжылге, леве йолважым шаралтыш. 7. Йырвелым шымлен ончале, шырге шыргыжале да шке сомылжылан пиже: йўштö лумым левыкташ, яндау гай ийым шулыкташ, пүртүсым тўзаш...

8. Тулан солаж дене поньыжеш, теле ужгам кудашеш, янлык-влакланат вургемыштым вашталтыкта. 9. Шижынат от шукто, ала-могай кок-кум кечыште уло тўня вашталтеш: илана, у вий дене куанен юарлаш тўналеш. 10. Чевер шошо кече мландылан пуйто румбыкан лум вўдым огыл, илыше вўдымак подылтен.

11. Теве Сукырэнгер арка гыч вўдэнгер-влак тарваненыт, тёрштыл-модын куржыт. 12. Лум пургыж кокла гыч кажныже шке корныжым почеш. 13. Куржыт изэнгер-влак, шоргыктен-йыргыктен, ала-кушко чымат. 14. Ала-кушко огыл – ондак Лапшэnergyш, тушеч Элнетыш, вара кугу Юлыш ушнат. 15. Кажныже куатле теңыз помышыш вашка, тудлан чўчалтыш вийым пуынеже. (Г. Алексеев семын. 147 мут.)

Паша влак:

Нине заданийлаште вашмут-влак ик шомак (але икмыняр шомак), цифр (але буква) дене ончыкталтыт. Нуным икымше номеран вашмут бланкеш возыман.

1. 5-ше ойлончышто тугай мутым палемдыза, кушто йўкшö буква деч шукырак.

Вашмут: _____ .

2. 4-ше ойлончышто йыгымутым ойырен возыза.

Вашмут: _____ .

3. 7-ше ойлончышто диалект мутым ойырыза.

Вашмут: _____ .

4. 14-ше ойлончо гыч шкелўм-влакым (собственный лўм мут-влакым) возен лукса.

Вашмут: _____ .

5. 7-ше ойлончысо *тузааш* шомаклан синонимым возыза.

- а) *ужартааш*
- б) *сылнештараш*
- в) *чевертааш*
- г) *каргааш*

Вашмут: _____ .

6. 3-шо ойлончо гыч шуко чотым ончыктышо суффиксан мут-влакым возен лука.

Вашмут: _____ .

7. Ойыралтше деепричастий савыртышан ойлончым палемдыза.

- а) 4
- б) 7
- в) 9
- г) 11

Вашмут: _____ .

8. Икгай членан ойлончым палемдыза.

- а) 4
- б) 7
- в) 10
- г) 12

Вашмут: _____ .

9. 10-шо ойлончын грамматический рудыжым возен лука.

Вашмут: _____ .

10. 9-ше ойлончо гыч йыжынан (составной) сказуемый-влакым возен лука.

Вашмут: _____ .

Пашам аклыме критерий-влак

Кодификатор

Тергыме шинчымаш-влак	Паша лўм
Орфографий. Мут-влакым чын возымаш	Диктант
Пунктуаций. Ойлончышто чарналтыш палым шындымаш	
Фонетике. Йўк ден буква-влак коклаште ойыртем	Йодыш- влаклан вашештымаш
Лексике ден фразеологий. Тўн умылымашым палымаш	
Морфемике. Мут ышталтмаш. Мутым состав дене лончылымаш	
Морфологий. Ойлымаш ужашым палымаш	
Синтаксис. Тыглай да кыдежан ойлончо-влакым палымаш	

Спецификаций

Экзамен кок ужаш гыч шога. Икымше ужаш – диктант, кокымшо – диктант текст почеш пашам ыштымаш.

Экзамен пашам ышташ чылаже 150 минут пуалтеш.

Пашам аклымаш

1 ужаш

Диктантым тергыме годым Марий йылме дене тўн школан примерный прграммылан энертывман (Йошкар-Ола, 2013. С. 54-55.)

Экзаменын икымше ужашыжлан 10 баллым налаш лиеш.

Диктантым тыгай тўн амал (критерий) дене аклат

Амал-влак		балл
ДК1	Орфографий нормым шуктымаш	
	Орфографий йонылыш уке але ик йонылыш уло	5
	Кок йонылыш	4
	Кум йонылыш	3
	Ныл йонылыш	2
	Вич йонылыш	1
	Куд але утларак йонылыш	0
ДК2	Пунктуаций нормым шуктымаш	
	Пунктуаций йонылыш уке але ик йонылыш уло	5
	Кок йонылыш	4
	Кум йонылыш	3
	Ныл йонылыш	2
	Вич йонылыш	1
	Куд але утларак йонылыш	0

2 ужаш

Экзаменын кокымшо ужашыже 10 йодыш гыч шога. Кажне чын вашмутлан 1 балл пуалтеш.

Кокымшо ужашлан вашмут-влак:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ятыр	икте- васылан	сарси	чож-ж	а)	пырче- влак	а)	б)	пушенге- влак кожганеныт, рүзат, каласкалат	чyтен лектынна

Экзамен пашалан эн шуkyжо 20 балл пуалтеш.

Балл-влакым отметкыш тыгай шкала дене вашталтыман:

Отметке	«2»	«3»	«4»	«5»
Балл	0 – 7	8 – 13	14 – 17	18 – 20